

RECENZJE

Oliva Blanchette, *Philosophy of Being. A Reconstructive Essay in Metaphysics* [Filozofia bytu. Próba rekonstrukcji metafizyki], The Catholic University of America Press Washington, D.C., 2003, stron 563 (ISBN 0-8132-1096-8).

Oliva Blanchette jest profesorem filozofii w Bostonie i autorem licznych publikacji, w tym książki *The Perfection of the Universe According to Aquinas: A Teleological Cosmology* (College Park: Penn State University Press, 1992).

Tym razem Autor wydał dzieło, w którym poddaje systematycznemu badaniu fundamentalne kwestie związane z zagadnieniem bytu. Książka ta należy zatem do dziedziny zwanej „metafizyką”. Jednakże cel Autora był swoisty; nie chciał bowiem napisać jeszcze jednego opracowania, *sui generis* podręcznika do metafizyki. We *Wstępie* zaznacza, że nie chce opowiadać o metafizyce, chce natomiast ofiarować dzieło niejako wyrosłe z serca metafizyki. („This is a book not *about* metaphysics, but *in* metaphysics”, s. 3). Nie chodziło mu wszak o to, ażeby tylko poinformować o tym, co inni na temat konkretnych kwestii metafizycznych myśleli, ale pragnął napisać książkę, która pozwoliłaby czytelnikowi wejść w problematykę metafizyki i samemu dokonywać własnych analiz. Autor usiłuje więc nie tyle „uczyć” o filozofii, co „nauczyć” filozofowania. Omawiana praca stanowi przeto frapujące zaproszenie do podjęcia własnych poszukiwań dotyczących zagadnienia niezmiernie fundamentalnego i zarazem rozległego, a które udaje się zwięźle i krótko wyrazić w formule, iż badaną rzeczywistością będzie „byt jako byt”.

Pytanie, które należy postawić w punkcie wyjścia związane jest z samą możliwością zapytania o byt i brzmi ono: „czy jest takie pytanie, jak pytanie o byt jako byt?” („whether there is such a question about being as being”, s. 3). Już ów pierwszy paragraf pozwala odczuć filozoficzny „smak” omawianego dzieła, na którego studium apetyt rośnie w miarę czytania. Ze względu na rozmach opracowania (563 strony) nie sposób podać szczegółowego omówienia jego treści. Ważna wydaje się sama wiadomość o powstałym dziele, dlatego też jego merytoryczną zawartość przedstawię jedynie w celach informacyjnych.

Książka składa się – poza *Wprowadzeniem* (*Preface and Acknowledgment*, ss. XIII-XVII) – z sześciu, podzielonych na poszczególne paragrafy, szeroko rozbudowanych części. Pierwsza z nich przybliży zagadnienia wstępne

i nosi tytuł *Pytanie dotyczące bytu* (*The Question of Being*, ss. 1-80). Autor zajął się w niej omówieniem przedmiotu i metody metafizyki. Część druga (ss. 81-144) podejmuje problematykę logiki bytu oraz teorii jego analogii i nosi tytuł: *Sens bytu* (*The Meaning of Being*). Jakie są własności bytu? Tego możemy dowiedzieć się ze studium części trzeciej (ss. 145-237). Jej tytuł brzmi: *Własności bytu* (*The Properties of Being*). W poszczególnych paragrafach Autor omówił byt rozumiany jako jedno, byt jako działanie, byt jako prawdę, byt jako dobro i byt jako wszechświat. Część czwarta *Struktura bytu* (*The Structure of Being*, ss. 239-364) została poświęcona omówieniu zagadnienia principów bytu, kwestii bytu substancjalnego i przypadłości. Następnie Autor wskazał na materię jako niezdeteminowany byt w potencji, opracował kwestię formy substancjalnej oraz zagadnienie istnienia jako aktu określonego bytu.

Relacje między-bytowe (*The Communication of Being*), to tytuł części piątej (ss. 365-476), w której Autor zajął się problematyką przyczynowości. Poddał analizom sprawę przyczyny formalnej i przyczyny celowej, przyczyny materialnej i przyczyny sprawczej. Rozważania na temat wszechświata jako uprządkowanej struktury – zarówno w aspekcie natury jak i historii – wieńczą omawianą partię materiału.

Całość zamyka część szosta: *Szczyt bytu* (*The Summit of Being*, ss. 477-556), w której zostało omówione zagadnienie transcendencji bytu. Autor poświęcił ją przybliżeniu czytelnikowi problematyki pochodzenia bytu, ukazał “prawdziwą tajemnicę istnienia bytu” (*The True Mystery of Being*) oraz to, jak byt stworzony wskazuje na swojego Stwórcę.

O całościście omawianej pracy trzeba powiedzieć, iż Autor, zgodnie ze swoim zamierzeniem, przedstawił w niej dokładne i głębokie analizy dotyczące kwestii związanych z metafizyką, jako dziedziną filozoficzną. Całość inspirowała myśl św. Tomasza z Akwinu, niemniej Autor odwołał się nie tylko do tekstów Akwinaty; jego nowatorskie przedsięwzięcie polega na tym, iż również stara się zaprosić czytelnika do zrozumienia wspólnych doświadczeń, które są udziałem człowieka. Wszystko to dokonuje się w dialogu z innymi filozofami, głównie zaś z Kantem, Heglem i Heideggerem.

Na ostatniej stronie okładki zamieszczona została nota o książce pióra Louisa Duprè, profesora Uniwersytetu w Yale. O dziele O. Blanchette pisze on tak: “Inspirujące dzieło, dojrzały owoc życiowej refleksji genialnego filozofa, można o nim powiedzieć, iż jest najbardziej wnikliwą rozprawą odnoszącą się do arystotelesowsko-tomistycznej metafizyki od czasu ukazania się dzieła Lonergana *Insight*. Autor wyruszył od epistemologicznej perspektywy Kanta... ku fundamentalnym pytaniom dotyczącym bytu w dialogu z Heglem i Heideggerem. Jego głębokie zrozumienie natury metafizycznych problemów, rozmiar jego badań, jego zgoła wyjątkowa znajomość filozofii Arystotelesa, Akwinaty i Heideggera, oraz zdolność wyrażania najbardziej skomplikowanych zagadnień w zdaniach jasnych i zrozumiałych sprawia, że jest to dzieło klasyczne dla przyszłych czasów”.

Ocena dzieła i prognoza przedstawiona dlań przez profesora z Yale wydaje się stanowić wystarczający komentarz do omawianej pracy. Wypada sobie tylko życzyć, aby jak najrychlej zostało ono udostępnione również Czytelnikowi polskiemu.

Rafał Kazimierz Wilk *OSPPE*